

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

7. An sit opinio probabilis asserere in articulo mortis, praesente Parocho,
posse quemlibet sacerdotem absolvere moribundum? Ex p. 4. tr. 4. &
Misc. res. 161.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

prohibeat. Probatur: nam circa potestatem, ac iurisdictionem Sacerdotis ad absolvendum penitentem, sine qua nulla est absolutio, & Sacramentum Penitentiae est invalidum, multae sunt opiniones probabiles, qualis est asserens, in articulo mortis simplicem Sacerdotem posse absolvi penitentem, etiam praesente Sacerdote approbato, vel proprio; & asserens approbatum in vna Diocesi, posse in altera audire Confessiones habentium Bullam Cruciatam, eoque absolvi; sed has licitum est sequi, quoties se obtulerit occasio, etiamsi tutius esset penitentem in articulo mortis absolvi a Sacerdote proprio, & habentem Bullam Cruciatam absolvi ab approbato in Diocesi, in qua est, & ad quam pertinet: ergo, &c. Minor probatur: nam tales non solum asserunt probabiler, huiusmodi Sacerdotem habere potestatem, & iurisdictionem; sed etiam posse licite absolvi: sed opiniones probabiles asserentes licitum esse aliquid facere, licitum est sequi: ergo & praedictas. Confirmatur: nam, etiamsi in re falsa essent praedictae opiniones, tamen iuxta doctrinam sumptam ex leg. *Barbarius. de officio Praetoris*, de qua vide Caietanum in *summa, verb. Absolutionis impedimenta*, communis error ortus ex opinione probabili factus est ad gestorum per dictum Sacerdotem valorem, & stante opinione probabili Ecclesia confert tali Sacerdoti iurisdictionem: ergo praedictas opiniones sequens tutus in conscientia esse potest, & prudenter existimare, sufficienter cauere periculum damni spiritualis proximi, quod quamvis re ipsa esset, non imputaretur ipsi secundum prudentiam (quae non obligat ut semper cum euidencia operetur) agentis: alias qui domicilium habens in vno loco, ad alium se recipit moraturus ibi per annum, interimque volens matrimonium contrahere cum foemina, quae idem fecit, non esset de suo matrimonio, nec in conscientia tutus, siue eligeret, ut suo matrimonio assisteret, Parochum proprii domicilij, siue Parochum loci, ad quem ipse, & foemina se receperant; sunt enim de Parocho, qui debet assistere diuerse opinioni: sed hoc est falsum; quia talibus opinionibus stantibus valida sunt gesta per quemlibet ex illis Parochis: ergo, &c. Hinc colligitur, cur non sit licitum baptizare in nomine Genitoris, &c. nisi forte vtgeat aliqua necessitas, & minister non sciat nisi illam formam; licitum tamen sit absolvi accedentem ad Sacramentum Penitentiae cum sola attritione cognita; idem est, cum sunt opiniones probabiles circa iurisdictionem Sacerdotis ad absolvendum. Ratio enim est: quia illud non permittit communis usus, & consuetudo Ecclesiae, nisi in casu necessitatis; hoc vero permittit, sique hoc fieri potest licite. Ita *Serita loc. cit.* Vide etiam nouissimè *Fragosum de Regim. Reip. Chr. tomo 2. part. 2. lib. 8. disp. 19. §. 1. num. 23.*

7. Nota tamen, quod, etiamsi standum esset in prima sententia, concedit ipse Marchant, *vbi supra, quest. 5.* quod aliquando, vti licet iurisdictione tantum probabili: sic enim ait: [In tribus ferè casibus licet vti iurisdictione tantum probabili, etiam relicta certa; nimirum, ut bono penitentis consulatur; ut damnus euitetur; in congrua necessitate. Primum itaque, ut bono penitentis consulatur, ex. g. quia indiget consilio, adiutorio, doctrina solatio spirituali, singulari secreto; nec expedit, ut qui certam habet iurisdictionem modo hic, & nunc audiat eius Confessionem. Secundò, ut damnus euitetur; ut pote, ne complex in cognitionem veniat, aut penitens in aliquam auctorem, vel damnosam suspensionem Confessarij incidat. Item, quia forte non confitebitur alteri, aut integram Confessionem non faciet. Tertio, in necessitate congrua: vt, quia implendum est praecipuum *Tom. VIII.*

ptum, aut Indulgentia particularis lucrificanda, aut quia timetur non fore postea opportunum tempus confitendi, &c. Aduertendum verò, siadit Sacerdos, qui aequè bene audire possit, & certam iurisdictionem habeat, tunc Sacerdotem, qui tantum probabilem habet, debere abstinere.] Hæc Marchant, quæ aliquantum molliunt rigorem primæ sententiæ, quæ, vt verum fatear, nimis vtget, & validis fuscitur rationibus, vnde in praxi non esse deserendam puto.

RESOL. VI.

An Confessarius teneatur sequi penitentis opinionem? Et an Confessarius non proprius, vt Regularis, & non proprii Pastores, & Parochi, peccet mortaliter, vel tantum venialiter, si penitentem habentem pro se opinionem probabilem, nollet absolviere? Et an hoc etiam procedat, si Confessarius falsam esse opinionem penitentis existimat, si tamen probabilis reputetur inter Doctores probata auctoritate? Ex part. 2. tr. 13. Ref. 11.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè cum Montefino in *2. quest. 5. disp. 29. num. 198.* Syluio in *3. p. 9. art. 2. quart. 4. cas. 2.* Basilio Pontio de *matrim. lib. 4. cap. 25. num. 8.* Salas in *p. 2. q. 21. tr. 8. sect. 9. à num. 82.* Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 7. punct. 4. in fine.* Azotio *tom. 1. lib. 2. cap. 17. quest. 10.* Villalobos in *sum. tomo 1. tract. 1. dub. 12. num. 1.* Suarez in *3. part. tomo 4. disp. 12. sect. 5. num. 4.* Perez in *Laurea Salmantina, certam. 10. cap. 13. num. 97.* Nugno in *addit. ad 3. part. 9. 8. a. 4. dub. 4.* Fernand. in *exam. Theol. part. 3. cap. 6. §. 9. n. 25.* Cominch. de *Sacram. disp. 8. dub. 17. n. 135.* & alij communiter; quia quoties Confessarius potest licite absolutionem impendere, ad illam exigendam habet ius iustitiæ penitens.

4. Et licet Valquez in *p. 2. tomo 1. disp. 62. cap. 7. num. 40.* Montefinus in *p. 2. disput. 29. q. 5. numero 159.* & Salas *vbi supra*, putent solum peccare venialiter Confessarium non proprium, si penitentem habentem pro se opinionem probabilem, nollet absolviere: ego tamen verius cum Sanctio in *selectis, disp. 33. num. 54.* & Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 24.* puto peccare mortaliter, si de mortalibus sit facta confessio: nam onus graue esset penitentem obligare ad sua detergenda crimina alio Confessario absque necessitate.

3. Et hoc etiam procedit contra Rodriguez, etiamsi Confessarius falsam esse opinionem penitentis existimaret, si tamen probabilis reputetur inter Doctores probata auctoritate, vt docet Valentia in *2. 2. disp. 5. q. 7. punct. ult. in fine* Sanchez, & Sanctius *vbi supra*, & alij. Et hæc omnia supradicta vera sunt, non solum in Confessario proprio penitentis, sed etiam in non proprio, vt sunt Regularis, & alij non proprii Pastores & Parochi, quicquid alij asserant. Vide Doctores citatos.

RESOL. VII.

An sit opinio probabilis asserere in articulo mortis, praesente Parocho, posse quemlibet Sacerdotem absolvi moribundum? Ex parte 4. tract. 4. & Milc. Ref. 161.

§. 1. **A**loysius Turrianus in *select. disp. cen. 2. censura Theol. dub. 77.* docet hanc opinionem esse *A 3* improbabili

improbabilem, & damnatam à Greg. XIII. & quod dixit Concil. Tridentin. in articulo mortis posse quemlibet Sacerdotem absolueri, intelligendum est de articulo mortis & necessitatis, quando non est ibi proprius Parochus, huic enim necessitati voluit Ecclesia succurrere, & propter tale periculum mortis probabilius opinio est eligenda, ne homo damnetur in æternum si minus probabilis sit falsa opinio. Sic ille.

2. Sed, ut verum fatear, hic auctor, ut sentiunt etiam multi viri docti ex eadem Societate, rigidè & paulum modestè se gerit in censurandis aliorum opinionibus, & ideo hanc opinionem, quam falsam ipse vocat, probabilem esse puto cum illis 13. Doctoribus quos citavi in *part. 1. tract. 5. resolut. 5.* quibus nunc addo ex ipsamet Societate Emanuele Sa expurgatum, in *ver. Absolutio, num. 3.* & nouissimè Philibertum Marchinum in *tract. de bello diuino, seu peste, part. 3. cap. 3. n. 10. & seq.* vbi sic ait: Potest simplex Sacerdos in articulo mortis absolueri à quibusvis casibus & censuris reservatis, non solum in absentia, sed etiam in presentia cuiuslibet Confessarij approbati, vel Parochi, vel Superioris. Ratio est, quia simplices Sacerdotes pro articulo mortis pares sunt quoad iurisdictionem omnibus aliis Confessariis approbatis, nam si isti suam habent iurisdictionem ab Episcopo, illi habent eandem à Christo, vel à Concilio Tridentino, vel à Papa, neque solum illam habent in defectum aliorum Confessariorum, sed illam habent absolutè & simpliciter, Concilium enim non apposuit istas glossas & limitationes, sed loquitur absolutè: ergo neque nos illas apponere debemus. Ita ille. Concilium igitur nullum ordinem constituit, quia voluit in eo articulo amplissimum fauorem præstare fidelibus. Adde quod ut concessio vim suam obtineat, non requiritur ut motuum legislatoris in singulis casibus inueniatur, sed sufficit quòd interdum possit inueniri, quia non restringit concessionem ad casus particulares quibus necessitas re ipsa inuenitur, sed generaliter concedit, quia necessitas interdum subesse potest, & ideo, ut dixi, hanc sententiam puto probabilem esse. ut contraria probabilis etiam est, quam præter Doctores, quos *supra* citavi, tener P. Ochagavia de *Sacrament. tract. 2. de confess. sacram. q. 35. num. 4.* Ad rationes Turriani patet responso ex his quæ dicta sunt, & ex his quæ adducit ipsemet Turrianus *loc. cit. part. 1. disp. 21. dub. 11.*

Quæ nunc est in 10. 5. tr. 8. Ref. 26. signanter à S. ius. Tertio & in 1. 1. tr. 4. Ref. 43. & lege etiam doctrinam Ref. 44. & ibi in tr. 5. Ref. 7. Notandum est & seq. & in tr. 7. Ref. 41. 3. Verum, quo ad, & seq. sed lege eam à principio, vel saltem à 2. Sed supra dicta & vide etiam ibi ref. 41. & in tr. 5. tr. 1. Ref. 205 §. 2. ad medium à vers. Hoc autem, & in ref. 206. §. 1. ad lin. 2. & hic supra ex doctrina ref. 4. §. 3. signanter ad medium à vers. Hanc etiam. Et ut melius hanc quæst. dissolueri possit, & occurrerit illius obiectioibus, lege tamen si prius caput non dolet, in 10. 1. tr. 5. doctrinam ref. 4. & aliarum eius secundæ not. & ref. 2. & aliarum eius annotationum. Sup. hoc in 1. 3. tr. 1. ref. 41. §. ad secundum.

RESOL. VIII.

An quando fas est sequi aliquam opinionem probabilem in vita, etiam liceat sequi illam in articulo mortis? Ex p. 2. tr. 13. Ref. 9.

§. 1. **N**egatiuam sententiam videtur docere Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 2. c. 1. n. c.* sed aduersus illum insurgit alter Sanchez in *selectis, disput. 19. num. 8.* vbi sic asserit. Opinio, quæ in salute securam reddit conscientiam ad operandum, vel non, tutam quoque reddit in articulo mortis, cum in vtroque tempore æqualiter constringatur homo, Deum non offendere. Tum, quia inter opiniones in conscientia securas, reuera vna non est securior altera quoad impeccabilitatem: nam supposito quòd operans iuxta quamlibet, nullum committit peccatum, non magis securus erit operans ex vna, quam ex alia opinione: cum nulla detur maior securitas quam non peccare. Ita Sancius.

RESOL. IX.

An opinio probabilis speculatiua sit semper probabilis practice? Ex p. 9. tr. 6. & Mlc. 1. Ref. 21.

§. 1. **P**ro affirmatiua sententia alibi adduxi Sanctium, Lugo, Narbonam, & alios, inter quos videtur etiam numerandus Magister Serra in *part. 2. D. Thoma, tom. 1. q. 19. art. 6. dub. 4.* sic asserens: [Docent etiam plerique, opinionem, ut eam sequi liceat, debere esse probabilem, non solum speculatiua, sed etiam practice. Non desunt tamen, quibus hæc differentia displicet: nam, si quis probabiliter iudicat, licitum esse aliquid operari, cur id non poterit licite executioni mandare? Alia si operatio executioni mandata esset illicita, falsum esset tale iudicium, utpote non conforme rei existenti à parte rei: & hanc sententiam nouissimè tenet etiam Pellizarius, me etiam citato, in *Man. Regul. 1. 1. n. 129.* & me etiam citato, Ioan. Henriquez in *99. Pract. sect. 1. q. 4.*]

2. Sed, his non obstantibus, hanc sententiam nouissimè acriter impugnat Petrus Marchant in *Tribuna. Sacr. tom. 1. tract. 5. tit. 5. q. 4.* vbi ita ait: [Aduertendum est, quòd sicut opinio alia est practica, alia speculatiua, sic probabilitas debet distinguari in speculatiuam, & practicam. Speculatiua probabilitas est, quæ proprie non respicit actionem, aut practicum assensum; sed tantum abstractiuam quandam rationationem, siue alicuius veritatis, ut in intellectu manet, apprehensionem: quam explicare possumus per posse esse, vel posse verum esse. Practica probabilitas est, quæ ad assensum practicum, & ad dirigendam actionem, ut honesta sit, inclinatur, quam explicare possumus per rationabiliter posse, vel licere agere absque peccato. Quòd si hoc vitium in iudicio probabilitatis non excludatur, verè probabilem opinionem practicam posse formari omnino difficite. Vnde auertor quorundam Doctorem sensum, qui dicunt, se imaginari posse, qualiter, quòd speculatiue probabile est, id practice probabile quoad non sit; cum sit eadem rationationis via, quæ ex speculatione siue conclusionem speculatiua veritatis derivatur in practicum assensum, & electionem: etsi enim verum sit, quòd ex speculatione conclusionem omnis practica deriuetur; non tamen omnis veritas, siue conclusio speculatiua sufficiens est ad practicum probabilitatem, siue conclusionem inducendam. Ut enim dixi, speculatiua tantum concludit, posse esse verum, siue, veritatem conceptam subesse posse; Practica autem superaddit etiam in actum licitè exire, siue ad actum deduci posse; quod maioris difficultatis est, & ampliora principia requirit. Explico exemplo: Concludo speculatiue cum multis Theologis, Baptisimum posse subsistere adhibita forma: *Abluo te in nomine Genitri, Geniti, & Spiriti, siue, ut alij. Barriozote in nomine Christi, ut dicunt Apostolos baptizasse:* aut ut nonnulli speculatiue concipiunt, si quis ex fenestra puerum deticiat in fluium, formam Baptismi pronuntiando, verè baptizare. An autem, omni alio peccato circumscripto, practice liceret ut prædictis formis, aut actione similiti ad Baptisimum concurrere? concludendum practice esset, non licere. Etsi enim illi dicant, posse stare veritatem Baptismi in similibus; non concludunt tamen licere similibus uti in praxi. Vnde in sola speculatione manent; nullatenus autem in praxim inclinant: nisi fortè in extrema necessitate vbi quæcumque possibilia, quantumvis speculatiue tantum probabilia, interdum applicentur ex aliquo motivo